

УДК 78.071.1(477.83):821.161.2

Іван ЛУЦЬ

ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ЛІКАРІВ-КАТОЛІКІВ У ЛЬВОВІ (ПРИСВЯЧЕНА 15-РІЧЧЮ ДІЯЛЬНОСТІ)

(доповідь Президента асоціації)

Високопреосвященніший Владико, преподобні і всечесні отці, преподобні сестри, вельмишановні пані і панове!

Сьогодні ми зібралися на академії, присвяченій п'ятнадцятиріччю діяльності Асоціації лікарів-католиків в Україні, зокрема у Львові. Католицька Церква навчає, що «життя і фізичне здоров'я є цінним добром, даним Богом. Ми повинні про них розумно дбати, враховуючи потреби інших і потреби загального добра» [2]. Якраз медична галузь є невід'ємною складовою такої турботи про інтегральність людського життя і здоров'я. Справді, головним завданням лікаря з давніх-давен було дбати про здоров'я пацієнта. Однак за останні десятиліття стан змінився і, оскільки деякі люди готові платити велику ціну за власне здоров'я, медицина стала також індустрією, яка може приносити великі прибутки, а медичний працівник із лікаря часто перетворюється у менеджера чи, навіть, постає перед вибором виконання цілком протилежної своєму покликанню функції, наприклад, у випадку абортів чи евтаназії.

У сучасному світі лікар потребує міцної моральної опори, «світла розуму і просвітлення духа», щоб давати відповідь на виклики і запитання, які ставить перед ним суспільство. «Етика і здоров'я тісно взаємодіють, перебуваючи при цьому у залежності від розвитку науки і техніки, з одного боку, та суспільної еволюції, – з іншого, постійно співвідносячись із цінністю люд-

ської особи та моральними цінностями, що пов'язані з особистим життям» [6]. На цій основі у Львові була створена Асоціація лікарів-католиків, з метою згуртування тих медичних працівників, які прагнуть жити відповідно до власного сумління та науки святої Церкви.

Та не лише для того, щоб самим вводити у життя основні постулати морального вчення Церкви, а й щоб популяризувати і свідчити власним життям перед колегами, оскільки «сфера охорони здоров'я потребує етики. Від працівників системи охорони здоров'я сучасне суспільство вимагає не лише чіткого виконання посадових обов'язків, а й відповідального ставлення, яке насамперед проявляється у розумінні та правильному тлумаченні хворої людини» [6]. Ця доповідь – короткий огляд історії створення, діяльності та перспектив Асоціації в Україні.

1. Становлення та основні віхи діяльності Асоціації лікарів-католиків (АЛК)

1.1. Шлях становлення (1992-2000)

Неофіційна діяльність лікарів-католиків у Львові розпочалася 1992 р. На пропозицію канцлера Української Греко-Католицької Церкви (УГКЦ) о. д-ра Івана Дацка поїхати на черговий всесвітній конгрес лікарів-католиків у Венецію, за умови, що потрібно володіти якоюсь іноземною мовою для вільного спілкування з учасниками конгресу, я зголосився, бо знаю французьку мову. Також запропонував п. Юрія Даша, який очолював товариство лічниці Шептицького, а я на той час був особистим лікарем кардинала Мирослава Івана Любачівського. У Венеції відбулися знайомства з керівниками FІАМС (Всесвітньої федерації асоціацій лікарів-католиків) і FEАМС (Європейської федерації асоціацій лікарів-католиків) Луїджі Джілли, Доменіко ді Віржілію, які очолювали італійську та європейську асоціації, іншими керівниками організацій лікарів-католиків світу. Було багато розмов, зустрічей. Нам було запропоновано організувати свою українську АЛК і стати членами міжнародного руху асоціацій. Саме тоді зродилася ідея принести цей рух в Україну, ми погодилися розпочати працю в цьому напрямі, але розуміли, що це питання необхідно обговорити у Львові з керівництвом Церкви.

Повернувшись до Львова, учасники поїздки зустрілися із кардиналом Мирославом-Іваном та о. Іваном Дацком, прозвітували про свою участь у конгресі у Венеції та озвучили пропозиції італійських очільників лікарів-католиків про створення в Україні АЛК, однак отримали однозначну відповідь: «Ще зарано, почекаємо».

В Україні на той час актуальнішою була інша проблема. Науково-технічний раціоналізм відкидає Божий задум щодо життя, не бачить залежності природи від Творця. І тому людина, живучи так, «ніби Бога не було», втрачає не тільки таємницю Бога, але також таємницю світу і свого існування. Підтвердження цього знаходимо в показниках державної статистики: 15 років тому до абортів щороку в Україні вдавалося понад 1,5 млн. жінок, а 2,5 млн. вбивали своїх зачатих дітей, заживаючи оральні контрацептиви та користуючись внутрішньоматковими спіралями. Показники підтверджують, що в Україні, на жаль, аборти і контрацептивні середники, залишаються єдиними методами регуляції народжуваності. Більше 10 років тому Святий Отець Іван Павло II підтвердив вартість і недоторканність людського життя, з огляду на небезпеки, що нині йому загрожують, і світ побачила Папська Енцикліка «Євангелія Життя», яка стала рішучим і однозначним підтвердженням вартості і недоторканності людського життя, а водночас полум'яним закликком в ім'я Боже до всіх і кожного: шануй, бережи, люби життя і слугуй життю – кожному людському життю!

На наше глибоке переконання, досвід країн цивілізованого світу переконливо довів, що основними засобами зменшення кількості випадків переривання вагітності і використання жінками контрацептивів є добре і широко організована служба природного планування родини, яка навчає жінок методів попередження вагітності, дозволених церквою. Прикладом в цьому послужила Польща, яка посіла в 1992 р. 94-те місце за кількістю абортів на 1000 жінок фертильного віку в світі, а Україна – 3-тє місце.

Лише повага до життя може захищати і забезпечувати найцінніші й найпотрібніші для суспільства вартості – демократію та мир. Не може бути істинною демократія, якщо не визнається гідність кожної людини і не шануються її права. Нова культура любові і солідарності, які слід розвивати, можуть слугувати справжньому благові людського суспільства. Очевидно, кредом цієї культури є вчення Церкви: «Людське життя є святе... Сам Бог є Господарем життя від початку і до кінця, і ніхто, ні за яких обставин не може привласнити собі права знищення людської істоти». А хто піднімає руку на життя людини, той почасти зводить руку на самого Бога. У 1992 р. ми з одностайними створили громадську організацію «Інститут захисту життя», яка долучилася до справи поширення католицької моральної доктрини в медицині та в українському суспільстві, а однією з перших її справ була підготовка інструкторів із природного планування родини (ППР). Наші ви-

кладачі, оволодівши знаннями з ППР різних європейських шкіл, йшли в ногу зі спеціалістами Інституту родини УКУ, НЛІ та іншими. Тільки за перші два роки ми підготували 135 інструкторів з ППР для церков різних конфесій, видали підручник «Планування сім'ї, природні методи регуляції зачаття» та інші матеріали для освоєння ППР.

Знайомство і поглиблення зв'язків з шанування життя та гідності людини тривало. Так, у 1993 р. мене запросили на конференцію у Париж, де я виступив із доповіддю «Про шпиталь Митрополита Шептицького у Львові». У 1994 р. Іван Луць і Юрій Дашо відвідали Рим на запрошення Папської ради з питань охорони здоров'я. Мали там першу зустріч зі Святішим Отцем Іваном-Павлом II. 30 квітня 1994 р. Папа номінував мене членом Папської академії життя, яка на той час почала функціонувати і членом якої я перебуваю дотепер. Протягом наступних років поглиблювалось спілкування з міжнародним товариством лікарів-католиків Європи і США. У 1995 р. відвідав конференцію з питань боротьби з абортами в Італії; в 1996 р. був запрошений на VIII Європейський конгрес FEAMC у Празі (тоді поїхало десять лікарів); у 1998 р. за сприяння доктора Юрія Ісаїва з Філадельфії відвідав XIX Всесвітній конгрес у Нью-Йорку, де виступив з доповіддю французькою мовою, «Про шанування життя та гідності людини в Україні», перекладачем якої був згаданий доктор Ісаїв.

Іван Луць на аудієнції у Папи Івана-Павла II.
Ватикан, 30 квітня 1994 р.

У 2000 р. побував на Міжнародному ювілейному конгресі лікарів-католиків і Папської ради у Римі. Це було надзвичайне дійство, на яке з цілого світу прибуло понад 7000 лікарів, відчувалося, що Христова віра переповнює душі і серця учасників конгресу, а через них – і всіх лікарів, які пам'ятають про свою відповідальність перед Богом. На цьому конгресі мав доповідь на тему «Труднощі українського законодавства стосовно шанування життя і гідності людини». Кожна моя присутність і кожен виступ на міжнародних конгресах заявляли про Україну, знайомили міжнародну медичну громадськість зі станом питань біоетики в Україні, необхідністю поєднання діяльності католицької церкви з професійною діяльністю лікарів. Атмосфе-

ра конгресу і самого ювілейного 2000 року підштовхнула нас до ухвалення рішення про створення Асоціації лікарів-католиків у Львові.

Мене часто запитують: «Чому лікарів-католиків, а не інших християн?» А тому, що ми як члени Всесвітньої FEAMC та Європейської FIAMC асоціацій взяли таку ж назву, хоча не заперечуємо участі лікарів-християн інших конфесій, які сповідують в своєму житті та праці науку і заповіді Вселенської Апостольської Церкви.

1.2. Заснування Асоціації лікарів-католиків в Україні, участь у діяльності європейської та всесвітньої федерацій (2000-2007)

І ось, ювілейного 2000 року запрацювала Асоціація лікарів-католиків у Львові як один із центрів національного та духовного відродження українського народу, організована з благословення Його Блаженства Мирослава кардинала Івана Любачівського, глави УГКЦ. Асоціація співпрацює і входить до складу Світової (FIAMC) та Європейської (FEAMC) асоціацій лікарів-католиків.

Насамперед у вересні 2000 року була створена ініціативна група, до якої увійшли о. Леонід Костко, лікарі Мирон Борисевич, Юрій Дашо, Іван Луць, Дмитро Квіт, Роман Дутка, Василь Остапчук, Леся Луць та інші. Перша зустріч групи відбулася у Львівському медичному коледжі післядипломної освіти. Постало питання написання статуту, за цю справу взялися Мирон Борисевич і Юрій Дашо як досвідчені управлінці, а також о. Леонід Костко як священник і добрий знавець церковної дисципліни. Вони підготували Статут Асоціації з урахуванням основних юридичних вимог і напрямів діяльності та відповідно до вчення святої Церкви.

Установчу конференцію АЛК було скликано у вересні 2000 року в тому ж коледжі. На конференції був присутній о. Михайло Пришляк, салезіянин, який протягом тривалого часу працював в Італії, де знайомився з діяльністю італійської та інших європейських асоціацій лікарів-католиків. Відтоді Львівський медичний коледж післядипломної освіти став офіційним і неофіційним центром Асоціації. На установчій конференції першим президентом Асоціації обрано о. Леоніда Костка як найбільш обізнаного у питаннях відносин Церкви і медицини. Духовним асистентом був призначений о. Михайло Пришляк. Асоціацію зареєстровано як громадську організацію у відповідних державних органах і вона отримала право брати участь у громадському житті. Таким чином наші лікарі-католики почали працювати в Асоціації з 2000 року.

Важливим чинником розвитку і становлення Асоціації лікарів-католиків стала участь в європейських і всесвітніх заходах відповідних федерацій. У 2001 році делегація української Асоціації у кількості 12 осіб відвідала Міжнародну конференцію з боротьби з абортами у Братиславі, на якій двоє з наших делегатів виголосили доповіді англійською та французькою мовами.

А вже наступного 2002 р. д-р Іван Луць як представник української Асоціації та директор ГО «Інститут захисту життя», взяв участь у XXI конгресі FІАМС в Сеулі, на якому всій світовій спільноті було оголошено про створення АЛК в Україні, учасники конгресу радісно сприйняли цю звістку. У 2003 р. лікарі-католики взяли участь у XI Євроконгресі з біоетики в Парижі. У 2006 р. делегація з України – понад тридцять осіб – взяли участь у конгресі Всесвітньої федерації (FІАМС) у Барселоні.

У 2005 р. президент Асоціації о. Леонід Костко склав свої повноваження і новим президентом обрано д-ра Івана Луця, директора Львівського медичного коледжу післядипломної освіти, члена Папської академії життя та директора ГО «Інститут захисту життя». Як представник, а потім і як Президент Асоціації Іван Луць регулярно брав участь у зустрічах і нарадах президентів асоціацій лікарів-католиків Європи.

Протягом кількох наступних років змінювалися духовні асистенти АЛК: о. Михайла Пришляка змінив о. Ярослав Приріз, ЧНІ, після нього духовником став о. Григорій Гриньків, ЧСВВ, який допоміг поживити діяльність асоціації, брав участь у нарадах президентів FЕАМС, допоміг організувати у Львові Міжнародну конференцію «Шануй, оберігай, люби життя і служи життю», присвячену 10-літтю енцикліки Папи Івана Павла II «*Evangelium vitae*». Наприкінці 2007 р. о. Григорія Гриньківа змінив о. Корнелій Яремак, призначений духовним асистентом АЛК владикою Львівської архієпархії Ігорем.

1.3. Духовно-просвітницька і наукова діяльність Асоціації лікарів-католиків України (2007-2015).

Призначення о. Корнелія духовним провідником стало поштовхом до поживлення діяльності Асоціації. Насамперед активізувалася управа Асоціації – її наради скликалися кожного місяця, переважно у другий вівторок. Також у третій вівторок місяця всі члени Асоціації збиралися на загальну зустріч, під час якої вирішували актуальні питання, дискутували, укладали плани тощо. Хоча з часом активність управи дещо згасла, щомісячні зустрічі відбуваються і тепер, значно зросла чисельність членів і прихильників ор-

ганізації, лікарі АЛК мають можливість удосконалювати свої знання вчення Католицької Церкви, поглиблювати особисту духовність (завдяки духовним зустрічам з о. Корнилієм, на прощах і щорічних реколекціях). Оскільки АЛК не має приміщення для духовних зустрічей, але нас прихистив монастир св. Онуфрія, де проводяться щомісячні духовні науки та святкові зустрічі.

Восени 2008 року у польському Гданську відбувався конгрес Європейської федерації Асоціацій лікарів-католиків, у якому взяла участь велика українська делегація. Але вперше цю подорож було вирішено зробити ще й духовною, тому було заплановано, окрім участі в конгресі, прощу до чудотворної ікони Матері Божої в Ченстохові. Подорож, молитва, духовні науки настільки згуртували учасників, що було вирішено подібні прощі проводити частіше: одного року за кордон, а наступного в Україні. І тому вже наприкінці травня 2009 року відбулася проща до Зарваниці, під час якої лікарі, учасники прощі, дорогою зупинилися і молилися в Гошівському монастирі, катедральному соборі Івано-Франківська, монастирях у Погоні, Бучачі та Язлівці. Після урочистої Божественної літургії у Зарваниці відвідали родинну садибу-музей патріарха Йосифа Сліпого у селі Заздрість Тернопільської області. Ці дві прощі – у Ченстохову і Зарваницю – послужили зразком для подальшої організації Асоціацією лікарів-католиків духовно-пізнавальних подорожей.

На початку 2009 року у василіянській духовній семінарії у Брюховичах було організовано семінар з вивчення найважливіших для лікарів папських енциклік: «*Humanae vitae*» папи Павла VI та «*Evangelium vitae*» папи Івана Павла II.

Важливим кроком у справі популяризації України на міжнародному рівні президентів асоціацій лікарів-католиків Європи у Львові 15-19 жовтня 2009 р.

Навесні 2010 року велика делегація лікарів з України взяла участь у XXIII Всесвітньому конгресі лікарів-католиків у французькому Люрді, де президент Асоціації Іван Луць виступив із доповіддю «Українське законодавство стосовно шанування життя та гідності людини». Принагідно дорогою члени делегації відвідали і молилися у багатьох святинях Європи: в Празі (місце загибелі св. Яна Непомука); Мюнхені (українська катедра, могила Степана Бандери); Арсі (місце праці і блаженного спочинку св. Івана Віянея); у всесвітньо відомих паломницьких містах: Люрді, Фатімі (місця об'явлення Пречистої Діви Марії); монастирів у Монсеррат (чудотворна

фігура Діви Марії); Парижі (Собор Паризької Богоматері, могила Симона Петлюри); Падуї (місто святого Антонія); Маріацелі (найбільше відпустове місце Австрії).

Завдяки таким прощам гуртувалося товариство, перед членами Асоціації відкривалася духовна велич України і Європи, ми ставали дедалі свідомішими християнами.

У травні 2011 року делегація з України взяла участь у біоетичній конференції в білоруському Вітебську, де було виголошено три доповіді: Надією Гельнер, Іриною Шереметою та о. Ігорем Бойком. Саме поїздка у Білорусь стала нагодою відвідати в м. Полоцьк – катедру, на якій служив святий Священномученик Йосафат і, що віддав своє життя за єдність християн, а також у Вільнюсі (Литва) українську церкву святої Трійці та Остробрамську ікону Пресвятої Богородиці, відпустовий центр у Шилові, гору хрестів.

Подібні прощі та духовно-просвітницькі подорожі лікарів АЛК відбувалися в 2011-2015 рр.:

– подорож по святинях та монастирях Івано-Франківщини (Гошів, Галич, Крилос, Косів, Коломия, Яремче, Дора);

– проща до святині Божого Милосердя в Лагевнікі біля Кракова (Польща);

– проща у Междугор'є, що в Боснії та Герцеговині;

– участь лікарів АЛК у святкуванні відновлення Святої Софії в Римі;

– подорож святими та історичними місцями Буковини (Чернівці, Кам'янець-Подільський, Хотин);

– проща до ікони “Матері Божої – Цариці всіх народів” у Амстердамі та принагідні відвідини багатьох європейських міст та святинь.

– проща до патріаршого собору Воскресіння Христового в Києві з відвідуванням Шевченківських місць, приуроченим до 200-ліття з дня народження Т. Шевченка (Київ, Канів, Черкаси, Шевченкове, Кирилівка, Холодний Яр);

– участь наших лікарів у Міжнародній конференції з нагоди 50-ліття діяльності Європейської федерації асоціацій лікарів-католиків у Братиславі;

– проща до чудотворної ікони в м. Трсат у Хорватії;

– проща святими місцями та монастирями Закарпаття (Малий Березний, Боронява, Мукачево, Хуст, Джублик);

– проща святими та історичними місцями Волині (Луцьк, Колодяжне, музей-садиба Лесі Українки, Володимир-Волинський – мала батьківщина

святого священномученика Йосафата).

Упродовж п'яти років лікарі АЛК активно беруть участь у молитовних зустрічах лікарів, які відбуваються кожного першого понеділка місяця в церкві св. Йосафата), біля гробу бл. Миколая Чарнецького з ініціативи та під духовним проводом о. Володимира Груца (нині вже єпископа). Під час зустрічей лікарі слухають Боже Слово, молебень до Миколая Чарнецького, моляться за хворих, нарко- та алкозалежних пацієнтів, лікарів та медпрацівників.

Лікарі АЛК також долучилися до 1-ї та 2-ї прощ для медиків до церкви св. Пантелеймона (Івано-Франківська область), організованих головою архієпархіальної комісії УГКЦ у справах охорони здоров'я о. Володимиром Мошничем.

Важливим елементом духовного зростання й утвердження у вірі наших лікарів стали щорічні реколекції впродовж останніх 6 років, які проводить духовний асистент о. Корнилій. Найчастіше (тричі) вони відбувалися в Гошівському монастирі сестер Пресвятої Родини, а також по одному разу – в реколекційному центрі Львівської архієпархії у Брюховичах, в монастирі сестер мироносиць у Яремчі та в малій семінарії в Хусті на Закарпатті.

Не можемо не згадати з особливою пошаною наших лікарів, які надавали медичну допомогу учасникам Революції гідності на Майдані в Києві, це – Надія Гельнер, Оріся Мишанич, Леся Копач.

За останніх п'ять років члени Асоціації взяли участь у кількох навчальних програмах святої Церкви. Чотири лікарі АЛК – Н. Гельнер, О. Луць, Т. Роговська, І. Шеремета закінчили однорічну сертифікатну програму з біоетики «На службі охорони життя» в 2010 та 2011 рр. при Українському католицькому університеті. Отримані знання вони успішно використовують у своїй професійній діяльності.

Члени Асоціації є активними учасниками заходів по збереженню ненародженого життя в межах руху «Prolife». Так, спільно з Інститутом родини УКУ, який очолює доктор П. Гусак, декілька разів у році, на свято Благовіщення Пресвятої Богородиці, у День захисту дітей та в інші дні АЛК відвідують пологові будинки, гінекологічні відділення та жіночі консультації з лекціями та спеціальною літературою для пацієнтів і медпрацівників, з молитвами, вервицею, приймають «Духовне всиновлення зачатої дитини», також проводять конференції з біоетичних питань для медпрацівників різних спеціальностей.

АЛК є колективним членом Українського лікарського товариства (УЛІТ) у Львові. Лікарі Асоціації беруть участь у житті товариства: науково-практичних конференціях, з'їздах, виїзних засіданнях управи в медичних закладах Львівщини, в історично-просвітницьких подорожах, інших культурних заходах. Також члени Асоціації долучаються до організації і проведення конференцій в ЛДМУ ім. Данила Галицького, ЛДУ ім. Івана Франка, УКУ, святкування року митрополита Андрея Шептицького УГКЦ та ін.

У травні 2015 р. на запрошення президентів FEAMC я виступав у Парижі з презентацією фільму «Про гуманітарну катастрофу на сході України в зв'язку з агресією Росії». Виступ викликав жваву і тривалу дискусію навколо питань «Хто є Путін» і «Ким є Росія для України?»

2. Роль об'єднання лікарів на основі морального вчення Католицької Церкви

2.1. Вплив медицини і лікарів на формування громадської думки в суспільстві, зокрема в українському

Лікарі у суспільстві творять цілком унікальну верству інтелігенції, оскільки безпосередньо впливають на сприймання і розуміння поодинокими людьми самих себе та свого ставлення до життя, оцінки його вартості. Діяльність лікарів, на відміну від інших професій, не обмежується виконанням фахових обов'язків у так званий робочий час. На початку своєї діяльності вони складають символічну «клятву Гіппократа», яка, однак, має не тільки символічні, а й юридичні наслідки. Лікар зобов'язаний надавати медичну допомогу в будь-який час і за будь-яких обставин, тому, радше, варто говорити не стільки про лікарську професію, скільки про покликання лікаря. Лікарі впливають безпосередньо на людину в її сокровенній індивідуальності, маючи доступ до тіла та вирішуючи про шляхи досягнення нею здоров'я. Тому лікарі, незважаючи на багато претензій, які суспільство до них висуває, залишаються шанованими та впливовими членами суспільства.

Лікарю сучасності завдяки науковій медицині та розвитку медичних технологій належить вирішувати не тільки питання життя і здоров'я, а й питання життя – смерті, відношення до душі чи ставлення до вічності або Бога. Як аргументують дослідники, «Україна перейняла традиції Радянського Союзу, тому тут сформувалася своєрідна «абортивна культура». Організаційна структура надання медичної допомоги жінкам, зорієнтованим на здійснення абортів, розробку нових методик цього медичного втручання, підготовку

спеціальних медичних кадрів – створення сприятливих умов для здійснення абортів і сприйняття їх як нормального соціального феномену» [5]. Статистичні показники залишаються неточними, але навіть тепер в Україні щороку здійснюється до 700 тисяч абортів [5]. Тільки це одне впливає на формування так званої «культури смерті», яка не вважає людське життя святим і дарованим Богом, що негативно впливає на інші ділянки суспільного та культурного життя. Думки ж і переконання лікарського співтовариства мають набагато ширший засяг і стосуються питань контрацепції, репродуктивних технологій, здорового способу життя, турботи про здоров'я індивідуумів, консервативного чи оперативного лікарського втручання, ставлення до немочі і старості і, врешті-решт, відповідного трактування закінчення життя (наприклад, дискусії про природну смерть чи евтаназію), – питань, які формують ставлення до життя не тільки медичних працівників, а й усього суспільства. Отже, маємо підстави твердити, що стиль формування майбутніх лікарів, їхнє глибоке розуміння свого покликання, прийняття і переживання на духовному рівні моральних засад, відповідальна і жертвенна практика в царині медицини впливають на формування здорового світогляду інших членів українського суспільства.

2.2. Католицьке вчення і проблеми медицини в Україні: загальний огляд

«Хвороба і страждання, що її супроводжують, – проблема для людей усіх часів» [3]. У Старому Заповіті хвороба – стан слабкості і немочі, які проявляються насамперед у зовнішніх феноменах: рани чи виразки на шкірі, поранення, переломи, гарячка чи збудженість. «У світі, де все залежить від встановленої Богом причинності, хвороба – виняток. Неможливо не вбачати в ній караючої руки Божої» [3]. Релігійне почуття людини мимоволі встановлює зв'язок між хворобою і гріхом.

У старозавітних часах люди зверталися по допомогу до лікарів і тексти високо оцінюють їх роль у житті суспільства: «Вшановуй належно потрібного тобі лікаря, бо й він існує з Господньої установи: від Всевишнього – здатність лікаря, а й цар його обдаровує. Голову лікаря знання його звисочують, тож і з боку вельмож йому подив належиться. Господь із землі ліки виводить, і розумний муж не нехтує ними» (Сир. 38, 1-4). Але для отримання зцілення передовсім потрібно звертатися до Бога, бо він – Владика життя.

У Новому Заповіті Спаситель Христос, окрім проповіді доброї новини, часто дарує зцілення хворим, що є знаком об'явлення Божого на землі: «Ісус

обходив усі міста і села, навчаючи в їхніх синагогах, проповідуючи Євангелію царства та вигоюючи всяку хворобу й недугу» (Мт. 9, 35). Одужання від хвороби є знаком приходу Царства Божого, однак «беручи на себе «наші недуги» в час своїх Страстей, Ісус надав їм нового змісту: як і в усякому стражданні, від тепер у них – сила відкуплення» [3]. Отже, у навчанні святої Церкви присутня діалектична напруга: з одного – через хвороби і страждання людина покутує за гріхи й осягає спасіння – «Вашим стражданням ви спасете душі свої» (Лк. 21, 18); з іншого боку психічне і тілесне здоров'я є Божим даром і потребує турботи так само, як і в інших ділянках життя, – «турбота про здоров'я громадян вимагає допомоги суспільства через створення умов життя, які дозволяють виростати й досягти зрілості: їжа та одяг, житло, медична опіка, основне навчання, праця, суспільна допомога» [2].

Згідно з сучасною концепцією трактування місця здоров'я в житті людини, цій категорії відведене не перше місце. Про це виразно зазначено у церковному вченні: «Хоч моральний закон закликає до пошани тілесного життя, проте він не робить з нього абсолютної цінності. Він виступає проти новопоганської концепції, яка намагається створити культ тіла, все йому жертвувати, обожнювати фізичну досконалість та спортивні успіхи. Селективним поділом людей на слабких і сильних така концепція може призвести до спотворення людських стосунків» [2].

На жаль, медичні освіта та організація медичного обслуговування людей далекі від такого цілісного розуміння людської особи та глибокої пошани до святості людського життя. Більшість проблем, якими опікується новітня дисципліна біоетика, ще не знайшли належного висвітлення ні у навчальних програмах, ні у практиці медичної діяльності. «Нині біоетичне мислення ще не тільки не стало надбанням широких верств населення, а не одухотворило працю і творчу думку багатьох представників науки і освіти. Для утвердження засад персоналістичної біоетики найважливішим є високий рівень духовності і моральності, безкорисливості і фаховості» [5]. Україна повинна пройти нелегкий і тривалий шлях, щоб узгодити державне законодавство із засадами природного і позитивного Божого закону, а також у відповідному дусі виховати суспільство.

2.3. Основні статутні положення Асоціації лікарів-католиків

Розпочинаючи діяльність Асоціації лікарів-католиків в Україні, її члени поставили перед собою цілі, які відповідали насамперед євангельському

духу та вченню святої Католицької Церкви, а також принципам діяльності подібних асоціацій, об'єднаних у всесвітню і, відповідно, європейську федерацію. Це вилилось в основні статутні положення, пригадуючи які, можемо окреслити також перспективи діяльності товариства: «Метою діяльності Асоціації є сприяння збереженню та зміцненню здоров'я українського народу, утвердження ідей гуманізму, християнському служінню людям, а також сприяння вирішенню морально-етичних проблем у діяльності лікарів, спираючись на принципи доктрин Вселенської Апостольської Церкви» [4]. Цей вступ у наступних частинах деталізовано.

Отож, метою діяльності Асоціації лікарів-католиків є «сприяння формуванню у свідомості лікарів високого духовного, морального, професійного і наукового рівня» [4]. Щоденні лікарська практика, життєві труднощі та складне соціально-політичне становище можуть затінювати світлі ідеали лікарського покликання, зводячи лікарів до виконавців відповідних процедур. Члени Асоціації через постійну участь у духовних заходах, конференціях, навчальних курсах мають можливість не втрачати свого внутрішнього покликання, плекаючи високий духовний, моральний та інші рівні.

Асоціація сприяє «вихованню та плеканню автентичного людського та християнського характеру служіння лікарів у взаєминах із пацієнтами та відношення у професійному середовищі» [4]. На жаль, нездорова конкуренція і трактування пацієнтів як джерела заробітку чи збагачення, часто трапляються у нашому суспільстві. Через вивчення Святого Писання, церковного вчення, спілкування, дискусію, духовні вправи члени Асоціації мають можливість створювати більш відповідні для спілкування з колегами, а також з пацієнтами умови.

Завданням Асоціації є «збереження та розвиток Європейського «Міжнародного кодексу медичної етики» та «Карти прав пацієнта» для забезпечення захисту інтересів лікарів, відстоювання прав і інтересів пацієнтів»[4]. Насамперед йдеться про вивчення і запозичення досвіду католицьких лікарів, які практикують у Європі.

«Діяльне сприяння євангелізації та катехизації служби охорони здоров'я та освіти» [4] – специфічне завдання лікарів, які сповідують християнську віру. І лікарі можуть виконувати його, «проповідуючи Христа свідченням життя і словом». У лікарів «ця євангелізація набирає своєрідного характеру й особливої дієвості з огляду на те, що вона здійснюється у звичайних умовах цього світу»[2], а можна сказати, що у більш специфічних, пов'язаних

із критичними ситуаціями хвороби і небезпеки смерті. Щодо катехизації, тобто «виховання віри у дорослих, в якому міститься головним чином християнське віровчення, яке викладається зазвичай органічно й систематично, щоб уводити в усю повноту християнського життя» [2], то члени Асоціації мають можливість прилучатися до неї насамперед через зустрічі з духовником, які мають катехитичний характер, а набуті знання мали б передавати колегам, з якими працюють.

Наступним пунктом є «сприяння підняттю духовної гідності та пошани до особи пацієнта, його померлого тіла, забезпечення душі турботою священника – уділення Святих Таїнств та інших треб» [4]. Лікар повинен бути свідомим, що не тільки здоров'я тіла є саме по собі цінністю, його завданням є також уважати на цілісність особи, на її душу і духовні потреби. Тому лікар, згідно із вченням Церкви, повинен поважати Божий суверенітет на людське життя, правильно оцінити момент, щоб пацієнт був приготованим до зустрічі з Богом. Тому лікарі-католики повинні тісно співпрацювати зі священниками у їхній службі, а також мудро і цілеспрямовано спонукати пацієнтів до переживання віри у важких моментах їхнього життя.

«Проведення симпозіумів, конференцій з морально-етичних проблем у діяльності медичних працівників; співпраця з громадськими, релігійними, добродійними та іншими організаціями доброї волі в Україні та за кордоном із метою духовного та морального відродження українського народу; організація видання та поширення інформаційних бюлетенів, буклетів, пам'яток та інших матеріалів з морально-етичних проблем охорони здоров'я» [4] – просвітницька частина діяльності Асоціації. Як бачимо, статут не тільки пояснює мету і спосіб діяльності Асоціації, а й окреслює наші завдання на майбутнє.

3. Перспективи діяльності Асоціації лікарів-католиків

3.1. Популяризація та поширення ідей моральної доктрини Католицької Церкви та їх вплив на суспільно-політичне життя

Сьогодні перед Асоціацією лікарів-католиків стоїть перше і головне завдання – поширення і популяризація моральної доктрини святої Церкви, особливо тих її постулатів, які безпосередньо стосуються медичної науки та лікарської практики. Католицька Церква опрацювала і прийняла низку документів, які стосуються цієї ділянки морального богослов'я. Тому нам передовсім необхідна здорова ініціатива членів Асоціації, яка ставила б за мету глибоке предметне вивчення цього питання насамперед шляхом самоосвіти,

але також шляхом організації семінарів, круглих столів, дискусій тощо на теми, які стоять перед суспільством і які церковне вчення пропонує вирішувати. Лікарі, які належать до цієї асоціації, повинні бути, так би мовити, першими спеціалістами в даній царині.

Наступним елементом популяризації і поширення церковного вчення та морального діяння повинно стати безпосереднє запровадження в особисту практику згаданих постулатів: внутрішньої пошани людського життя, поваги до пацієнта, належного його трактування як Божої дитини, яка також має свої немочі і, можливо, недоліки, сприймання цілісності його особи тощо. Христос закликає всіх своїх послідовників до «проповіді ділом і життям», а не тільки словами, тому лікарів спеціальним способом стосуються його слова: «Ви – світло світу. Не може сховатись місто, що лежить на верху гори. І не запалюють світла та й не ставлять його під посудиною, лише на свічник, і воно світить усім у хаті. Так нехай світить перед людьми ваше світло, щоб вони, бачивши ваші добрі вчинки, прославляли вашого Отця, що на небі» (Мт. 5, 14-16). Кожний учасник Асоціації в особистій практиці та в приватному спілкуванні може надзвичайно ефективно впливати на створення здорової суспільної атмосфери.

І нарешті – до способів поширення головних ідей, задля яких Асоціація створювалася й існує – це передбачена статутом організація різноманітних навчальних і дискусійних заходів для ширшого кола слухачів, наприклад, для працівників різноманітних медичних закладів, які ще не знайомі з діяльністю нашого товариства; проведення лекцій та інших зустрічей із студентами медичних та інших вищих навчальних закладів; співпраця з релігійними, суспільно-культурними і навіть політичними організаціями з метою утвердження християнських морально-етичних засад у нашому народі; волонтерська навчально-роз'яснювальна робота з молоддю та дітьми в різних навчальних закладах, зокрема, стосовно небезпеки різноманітних узалежнень та розвитку належного ставлення до власного здоров'я і дотримання здорового способу життя. Такі цілі ми ставимо перед собою на майбутнє, а щоб їх досягнути, мусимо виявляти відповідну здорову ініціативу кожен зокрема, а також підтримувати одне одного у цій діяльності.

3.2. Об'єднання лікарів для обміну думками і досвідом у духовно-моральній сфері

Як члени Асоціації лікарів-католиків ми повинні розуміти, що, як усі миряни, маємо «обов'язок і право об'єднавшись у товариствах, працювати

над тим, щоб Божа вістка про спасіння була знана і прийнята» [2]. Та одним з головних завдань цієї Асоціації є також обмін знаннями, думками і досвідом, які лікарі здобувають у своїй діяльності, і як цей досвід і переконання корелюються з моральними засадами та вченням святої Католицької Церкви. Саме тому в рамках діяльності Асоціації необхідно частіше організовувати круглі столи та дискусійні клуби, щоб Слово Христове ставало дедалі зрозумілішим і прийнятим тими, хто лікує людські тіла. Але також під час таких зустрічей лікарі утверджуються у своїх переконаннях і розбудовують потужний фундамент для особистого життя і професійної діяльності.

Дедалі частіше лікарі зустрічаються із непослідовністю державного законодавства, що стосується охорони здоров'я або організації праці, й у випадках невідповідності із ученням святої Церкви опиняються у важких моральних дилемах, коли непросто знайти однозначну відповідь на питання і вихід із ситуації. Асоціація лікарів-католиків покликана також через духовний провід допомагати в таких ситуаціях, а через солідарне розуміння і підтримку допомагати своїм членам у таких чи подібних важких ситуаціях. І хоча в Україні немає надто важкого тиску на сумління лікарів через непропорційне законодавство чи судові переслідування, у світі тенденція є такою, що нас таки чекає зустріч із цими явищами, як-от вже є в Америці чи Європі. Бажано, щоб Асоціація лікарів-католиків стала єдиною в солідарній підтримці своїх членів і, за необхідності, навіть з допомогою юридичних важелів впливу на державні чи суспільні чинники.

3.3. Розвиток особистої духовності членів Асоціації лікарів-католиків

Асоціація лікарів-католиків повинна ставати насамперед дружньою спільнотою, в якій лікарі можуть розуміти одне одного, а це взаєморозуміння повинно базуватися на християнській вірі і довір'ї до Того, хто віддав своє життя за нас на хресті. Саме глибока особиста віра і відданість себе Богові є фундаментом приватного і сімейного життя, а тим більше, морального діяння у професійній діяльності. Христос запевняє, що без зміни серця не можемо нічого доброго ані говорити, ані чинити: «Як можете ви говорити слова добрі, злі будучи? З повноти бо серця уста промовляють» (Мт. 12, 34).

Очевидно, нам необхідно методично розмежувати ініціативи у «професійній царині» і діяльність у духовному житті, щоб пізніше можна було об'єднати їх в одне ціле. В духовному плані в майбутньому дуже важливо, щоб ті, хто належать до Асоціації лікарів-католиків або поділяють основні принципи, на яких вона побудована, серйозно заглибились в особисту духо-

вність: пізнавали Святе Писання, науку Святої Церкви, перебували у молитві і брали участь у Святих Тайнах, передовсім Святої Сповіді і Причастя. Незамінною допомогою в цьому служать регулярні духовні науки, які проводяться на відповідних зустрічах кожного місяця, щорічні реколекції та інші духовні вправи в межах діяльності Асоціації лікарів-католиків. Також важливою складовою цього процесу може стати індивідуальний духовний провід, в якому Церква радо йде назустріч кожному, хто такого проводу потребує.

Можемо впевнено твердити, що тільки міцна основа віри, розбудова і скріплення якої повинні лежати на серці кожного християнина, буде достатньою спонукою і підставою для морального і духовного ставлення до інших обов'язків. Саме тому лікар відкриває своє правдиве покликання – дарувати людям радість повноцінного життя для прославлення Бога і праці на користь суспільства – тільки завдяки цілеспрямованому і систематичному створенню і поглибленню цієї основи у своїй душі.

Підводячи підсумок 15-річчя діяльності Асоціації лікарів-католиків в Україні, маємо підстави стверджувати, що вона досягла певного розвитку і позитивних результатів. Проте ще важливіше, що наша Асоціація стала на шлях внутрішньої консолідації: ми самі вчилися бути добрими християнами, щоб нашу віру переносити у міжлюдські та професійні стосунки. Продовжуючи діяльність Асоціації, особливо ті форми, які вже стали певним звичаєм чи традицією, дивимося в майбутнє з надією та охотою: настає час ініціатив, які відкриють привабливість і необхідність такого об'єднання лікарів і медичних працівників для широкого медичного загалу у Львові та, сподіваємося, в цілій Україні.

У цей святковий день вітаю всіх членів Асоціації лікарів-католиків, а особливо тих, хто доклав великих зусиль для її розвитку і діяльності: о. Лео-

Архієпископ і Митрополит УГКЦ Львівської
Архиєпархії Ігор (Возьняк) вручає Подяку за сумлінну
працю голові Асоціації лікарів-католиків в Україні
Івану Луцю. *Львів, 2016 р.*

ніду Костко, лікарів: проф. Романа Дутку, Надію Гельнер, Лесю Луць, Тетяну Роговську, Богдана і Ганну Боднарчуків, Марію Хрупович, Марту Магеру, Наталю Попович [1]. Як молиться священник у літургії святого Василя Великого, «а кого ми не пом'янули через невідання, чи забуття, чи через безліч імен, ти сам пом'яни, Боже, бо ти знаєш вік і ім'я кожного, і на всіх вилий багату твою милість, даючи всім те, чого вони просять, на спасіння».

І насамкінець фрагмент з Послання Блаженнішого Святослава:

«За волею Святішого Отця Франциска, разом з усією Вселенською Церквою входимо в благодатний час особливого Святого року, який триватиме від 8 грудня 2015 року до 26 листопада 2016 року. Цей рік, який називаємо теж Надзвичайним ювілейним роком, Папа присвятив Божому милосердю. Це час особливих Божих благодатей, пов'язаних із паломництвами до визначних катедральних соборів у всій нашій помісній і Вселенській Церкві, час зцілення ран душі й тіла, повернення до Бога, віднайдення Джерела милосердя.

Господь у своєму Провидінні вибрав Пресвяту Діву як «двері», через які Він сам прийшов до людства у своєму єдинородному Сині, воплощеному силою і діянням Святого Духа.

Той же Дух нехай наповнить і наші серця Божою любов'ю і милосердям. Нехай Він перемінить наше життя, зробивши нас знаком присутності й діяння у світі милосердного Отця. Нехай нас цього Року супроводжують своєю опікою Пречиста Діва – Мати милосердя, й усі святі та праведники української землі – вірні свідки Божого милосердя і Божої любові».

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Anafora Liturhiyi svyatoho ottsya nashoho Vasyliya Velykoho.
2. Katekhyzm katolytskoyi tserkvy, 2288.
3. Slovnyk bibliynoho bohoslovyia, Leon-Dyufrua K. ta in. 2010. – S. 862.
4. Statut ALK., 2000. – S. 5.
5. Tereshkevych, D.-H., 2008. Bioetyka v systemi okhorony zdorovya i medychnoyi osvity. – S. 190.
6. Zhrechcha, E., Spanyolo, A., 2007. Chy potribna etyka v haluzi okhorony zdorovya?. Bioetyka: pidruchnyk dlya medychnykh vyshchychkh navchalnykh zakladiv, C. 19.

Стаття надійшла 05. 07. 2016 р.
Після доопрацювання 12. 07. 2016 р.
Прийнята до друку 20. 07. 2016 р.